**četrtek, 19. december 2019**

P9_TA(2019)0108

## Ruski zakon o „tujih agentih“

**Resolucija Evropskega parlamenta z dne 19. decembra 2019 o ruskem zakonu o „tujih agentih“ (2019/2982(RSP))**

(2021/C 255/09)

*Evropski parlament*,

— ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Rusiji ter odnosih med EU in Rusijo,

— ob upoštevanju izjav tiskovne predstavnice Evropske službe za zunanje delovanje (ESZD) z dne 23. novembra 2019 o spremembah zakona o tujih agentih v Ruski federaciji in z dne 26. novembra 2017 o ruski zakonodaji, ki dovoljuje registracijo tujih medijev kot tujih agentov,

— ob upoštevanju izjave delegacije EU v Svetu Evrope z dne 11. decembra 2019 o spremembah zakona o tujih agentih v Ruski federaciji,

— ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic, predvsem člena 19 o svobodi mnenja in izražanja ter člena 20 o pravici do svobode mirnega zbiranja in združevanja,

— ob upoštevanju deklaracije Združenih narodov o zagovornikih človekovih pravic, zlasti člena 13 o svobodi združevanja,

— ob upoštevanju Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, zlasti člena 22 o pravici do svobode zbiranja,

— ob upoštevanju Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Evropska konvencija o človekovih pravicah),

— ob upoštevanju Evropske konvencije o človekovih pravicah in njenih protokolov, predvsem člena 10 o pravici do svobode izražanja ter člena 11 o pravici do svobode mirnega zbiranja in združevanja,

— ob upoštevanju smernic EU o zagovornikih človekovih pravic,

— ob upoštevanju ustave Ruske federacije, zlasti 2. poglavja o človekovih in državljanskih pravicah in svoboščinah,

— ob upoštevanju izjave predstavnika za svobodo medijev pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) z dne 20. novembra 2019,

— ob upoštevanju mnenja komisarja Sveta Evrope za človekove pravice o zakonodaji Ruske federacije o nekomercialnih organizacijah v luči standardov Sveta Evrope z dne 15. julija 2013 in njegovega posodobljenega mnenja o zakonodaji in praksi nekomercialnih organizacij v Ruski federaciji v luči standardov Sveta Evrope: posodobitev z dne 9. julija 2015,

— ob upoštevanju mnenja Evropske komisije za demokracijo skozi pravo (Beneška komisija) o zveznem zakonu o nekomercialnih organizacijah (zakon o tujih agentih) z dne 27. junija 2014, njenega mnenja z dne 13. junija 2016 o ruskem zveznem zakonu št. 129-FZ (o nezaželenih dejavnostih tujih in mednarodnih nevladnih organizacij) ter njenega poročila z dne 18. marca 2019 o financiranju združenj,

— ob upoštevanju členov 144(5) in 132(4) Poslovnika,

A. ker je pravica do svobode misli in izražanja, združevanja in mirnega zbiranja zapisana v ustavi Ruske federacije;

B. ker je Ruska federacija podpisnica Splošne deklaracije človekovih pravic in Evropske konvencije o človekovih pravicah ter članica Sveta Evrope, zato se je zavezala mednarodnim standardom in načelom pravne države ter človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam;

C. ker je ruski parlament julija 2012 sprejel zakon o tujih agentih, po katerem se morajo ruske nevladne organizacije, ki prejemajo tuja sredstva in se ukvarjajo z dejavnostmi, ki jih je mogoče ohlapno opredeliti kot „politične dejavnosti“, pri ministrstvu za pravosodje Ruske federacije registrirati kot „organizacije, ki opravljajo funkcije tujih agentov“; ker je bil zakon leta 2014 spremenjen in lahko ministrstvo za pravosodje odtlej nevladne organizacije registrira kot tuje agente tudi na lastno pobudo; ker je bilo področje uporabe zakona novembra 2017 razširjeno, da bi bilo mogoče kot tuje agente označiti tudi vse tuje medije, ki se bodisi posredno bodisi neposredno financirajo s sredstvi iz tujine;

D. ker je ruski parlament 21. novembra 2019 potrdil najnovejše spremembe zakona o tujih agentih, s katerimi se je status zunanjih agentov razširil na fizične osebe, tudi blogerje in neodvisne novinarje, predsednik Vladimir Putin pa jih je 2. decembra 2019 podpisal in uzakonil; ker zakon določa posebne zahteve za registracijo, računovodstvo in označevanje publikacij, neupoštevanje pa opredeljuje kot kaznivo dejanje, vključno z možnostjo sankcij z visokimi upravnimi kaznimi ali zaporno kaznijo do dveh let;

E. ker bi bili v skladu s tem zakonom kot tuji agenti razglašeni tudi Rusi in tujci, ki urejajo ali razširjajo vsebino medijskih hiš, ki veljajo za tuje agente, zaradi česar bi bili lahko s to oznako diskreditirani tudi novinarji, njihovi viri ali celo osebe, ki na družbenih omrežjih objavljajo gradivo, to pa bi lahko privedlo do samocenzure in avtorjev ne bi odvračalo le od objavljanja, temveč tudi od izmenjave prispevkov;

F. ker ruski zakon o tujih agentih krši Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, mednarodni sporazum Sveta Evrope, ki med drugim zagovarja svobodo govora in medijev; ker Rusija torej ne izpolnjuje obveznosti, ki jih ima kot članica Sveta Evrope; ker je komisar Sveta Evrope za človekove pravice dejal, da ta zakon ni združljiv z mednarodnimi in evropskimi standardi na področju človekovih pravic; ker zakon o tujih agentih krši zaveze Rusije kot članice OVSE in podpisnice Splošne deklaracije človekovih pravic; ker EU pričakuje, da bo Ruska federacija – stalna članica varnostnega sveta Združenih narodov – v celoti spoštovala sprejete mednarodne obveznosti;

G. ker številne organizacije za človekove pravice in nevladne organizacije, na primer Amnesty International in Human Rights Watch, menijo, da bo spremenjeni zakon še poslabšal že tako restriktivno okolje za neodvisno novinarstvo v Rusiji, to pa bo dodatno spodkopalo svobodo izražanja; ker so kakovostni mediji, neodvisni od vladnih ali vladam naklonjenih struktur, ki sodelujejo s številnimi ruskimi dopisniki po vsej državi in so pogosto edini vir zanesljivih informacij in alternativa državnim medijem v oddaljenih regijah, na udaru organov pregona, kar ovira njihovo delo in splošni dostop do nepristranskih medijev;

H. ker so zakonodajne omejitve in ciljno usmerjeni kazenski pregon na podlagi zakona o tujih agentih v Rusiji v zadnjih mesecih postali represivnejši, zaradi česar prihaja do omejevanja dostopa medijev in civilne družbe do neodvisnega financiranja, blatenja njihovega ugleda in oviranja njihovih dejavnosti, to pa omejuje uveljavljanje temeljnih svoboščin in zmanjšuje prostor za delovanje neodvisnih akterjev in oporečnikov v Rusiji;

I. ker je zakon o tujih agentih del širše kampanje, s katero želijo po vsej Rusiji zatreti oporečnike, opozicijo in civilno družbo; ker je prostor za delovanje ruske civilne družbe vse ožji, zato so vse bolj prisotne nevladne organizacije, ki jih je ustanovila vlada in so od nje odvisne; ker ruska vlada prek teh organizacij spodbuja lastne politike, obenem pa ohranja podobo neodvisne civilne družbe;

J. ker so bile tarča zakona doslej pretežno nevladne organizacije; ker zakon kot tuje agente označuje približno 80 nevladnih organizacij, med njimi skoraj vse vodilne nevladne organizacije, ki v Rusiji delujejo na področju človekovih pravic; ker je 49 ruskih nevladnih organizacij vložilo tožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice, saj naj bi ta zakon kršil več človekovih pravic, vključno s pravico do svobode izražanja in združevanja, pritožujejo pa se tudi nad kakovostjo zakona, kazenskim pregonom, če se ne registrirajo kot tuji agenti, in pretiranim državnim nadzorom;

K. ker so bile od leta 2014 številne organizacije, ki se ukvarjajo z okoljskimi vprašanji, prisilno uvrščene na seznam tujih agentov, čeprav je rusko ustavno sodišče okoljske skupine izrecno izvzelo iz področja uporabe tega zakona; ker so se številne skupine razpustile, ker so se želele izogniti tej označbi ali pa niso mogle plačati kazni;

L. ker se je v zadnjem desetletju pojavil zaskrbljujoč svetovni trend, saj vse več držav sprejema in uporablja zakone za poseganje v pravico do svobode izražanja, ki zajema svobodo sprejemanja in širjenja informacij in idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na državne meje, za omejevanje svobode zbiranja in združevanja ter oviranje dela civilnodružbenih organizacij in posameznikov;

M. ker je Evropsko sodišče za človekove pravice v več sodbah poudarilo, da je vloga javnega čuvaja, ki jo opravljajo nevladne organizacije, bistvenega pomena za demokratično družbo in enako pomembna kot vloga medijev;

N. ker s sicer legitimnim ciljem zagotavljanja preglednosti nevladnih organizacij, ki prejemajo tuja sredstva, ni mogoče upravičiti ukrepov, s katerimi se omejuje njihovo delovanje na področju demokracije, človekovih pravic in pravne države;

1. poziva ruske oblasti, naj nemudoma razveljavijo zakon o tujih agentih ter uskladijo veljavno zakonodajo z rusko ustavo in obveznostmi po mednarodnem pravu; poziva Rusko federacijo, naj preneha namerno ustvarjati ozračje, ki ni naklonjeno civilni družbi, zato obsoja, da se zakon o tujih agentih zlorablja za nadlegovanje in zatiranje organizacij civilne družbe, ki sodelujejo z mednarodnimi donatorji ali izražajo politično mnenje;

2. obsoja pred kratkim sprejete spremembe omenjenega zakona, ki občutno razširjajo njegovo področje uporabe in omogočajo diskreditiranje posameznikov kot „tujih agentov“, s čimer se kršijo njihove človekove pravice, zlasti svoboda izražanja in združevanja, pa tudi pravice, ki jih imajo kot državljani, omejuje njihova predanost in možnost prispevanja k ruski civilni družbi ter s stigmatizacijo ogroža njihova osebna varnost;

3. obsoja nenehna prizadevanja ruskih oblasti, da bi zajezile razprave na spletu in drugod ter omejile neodvisno novinarstvo; opozarja jih, da je svoboda govora temeljna človekova pravica, ki krepi vse druge človekove pravice, družbi pa omogoča razvoj in napredek; poziva Rusko federacijo, naj prizna, da dinamična in dejavna civilna družba pozitivno prispeva k stanju demokracije in družbe;

4. meni, da se želi z omenjenim zakonom, čezmernim izrekanjem kazni in poravnavami medije, organizacije za človekove pravice in organizacije civilne družbe prisiliti, da bi svoje vire preusmerile v plačevanje kazni in honorarjev za pravno pomoč, ter jim tako omejiti njihovo svobodo izražanja; je močno zaskrbljen, da so tarča organizacije in posamezniki, ki zagovarjajo človekove pravice, kar še zaostruje vse slabše razmere na področju človekovih pravic v Rusiji; med drugim obsoja razpustitev zgodovinsko pomembnega gibanja „Za človekove pravice“;

5. izraža zaskrbljenost, da bi bilo mogoče s selektivno uporabo zakonodaje ciljati na posameznike, predvsem neodvisne novinarje in aktiviste iz vrst opozicije, saj ni jasnih kriterijev in ker vlada pravna negotovost v zvezi z razlogi in posledicami uporabe zakona zoper navadne državljane; poziva ruske oblasti, naj vzpostavijo okvir za dejavnosti nekomercialnih organizacij, ki bo jasen, skladen, dosleden in v skladu z evropskimi in mednarodnimi standardi, pri tem pa uporabijo jasne opredelitve, se izogibajo uporabi žaljivih izrazov, kot so „tuji agenti“ ali diskriminatornih pravnih določb, povezanih z viri financiranja, ter naj preprečijo kazenski pregon nevladnih organizacij, medijev in blogerjev, pa tudi posameznikov, ki

izvajajo dejavnosti za nevladne organizacije ali medije; izraža zaskrbljenost, ker nevladne organizacije, ki jih je ustanovila vlada, izpodrivajo neodvisne organizacije civilne družbe; z zaskrbljenostjo opozarja predvsem na položaj Anastazije Ševčenko v Rostovu na Donu;

6. odločno nasprotuje metodam ruskih oblasti, ko z državnimi pooblastili zatirajo svobodo izražanja in govora ter sejejo strah v družbi; poziva ruske oblasti, naj podprejo nepristranskost medijskih kanalov, tudi tistih v lasti ruskih državnih podjetij, povečajo varnost ter izboljšajo delovne razmere, s sodelovanjem v obstoječih mednarodnih programih pa obogatijo tudi strokovno znanje novinarjev v Rusiji; poudarja, da je treba novinarjem, katerih svoboda dela je ogrožena, v sodnih postopkih zagotoviti učinkovite pritožne možnosti, da bi preprečili pojav samocenzure;

7. izreka priznanje in izraža podporo vsem posameznikom in organizacijam, ki še vedno zakonito in miroljubno uveljavljajo svoje človekove pravice, čeprav so tarča represije; poziva ruske oblasti, naj prenehajo nadlegovati, ustrahovati in napadati civilno družbo, medije ter organizacije in posameznike, ki se zavzemajo za človekove pravice; obsoja, da ruske oblasti teh akterjev ne zaščitijo in ne opravijo neodvisnih preiskav, kadar so tarča napadov, nadlegovanja ali ustrahovanja tretjih oseb;

8. ugotavlja, da ima ruski register tujih medijev deset vnosov, in pri vseh gre za postaje, ki so povezane z Radio Free Europe ali Voice of America; opozarja, da ruska vlada kritizira tudi druge tuje medije, ki poročajo o demonstracijah v državi;

9. pričakuje, da bodo podpredsednik Komisije/visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko (v nadaljnjem besedilu: podpredsednik/visoki predstavnik), Svet in Komisija na vseh sestankih in srečanjih ter v vseh pogovorih z ruskimi predstavniki, tudi na najvišjih ravneh, izrazili pomisleke glede zakona o tujih agentih, in jih poziva, naj Parlamentu poročajo o komunikaciji z ruskimi oblastmi;

10. znova poziva Komisijo, ESZD in države članice, naj še naprej natančno spremljajo stanje na področju človekovih pravic v Ruski federaciji, delegacije EU in veleposlaništva držav članic v Rusiji pa poziva, naj še naprej spremljajo sodne postopke zoper organizacije civilne družbe in aktiviste; prav tako poziva podpredsednika/visokega predstavnika in ESZD, naj pri komunikaciji z ruskimi oblastmi opozorita na primere oseb, ki so tarča kazenskega pregona iz političnih razlogov, in od ruskih predstavnikov uradno zahtevata odgovor; poziva ju, naj Parlamentu poročata o izmenjavi z ruskimi oblastmi;

11. poziva podpredsednika/visokega predstavnika, naj stori vse, kar je v njegovi moči, da bi podprl civilno družbo, ki spodbuja demokratične vrednote, načela pravne države, temeljne svoboščine in človekove pravice v Rusiji, ter okrepil medosebne stike z ruskimi državljani;

12. poziva države članice EU, naj vprašanje zakona o tujih agentih izpostavijo v institucijah Sveta Evrope, predvsem v Odboru ministrov in Parlamentarni skupščini Sveta Evrope; poziva Beneško komisijo, naj preuči dopolnjeni zakon o tujih agentih ter pripravi pravno mnenje in poda ustrezna priporočila; poziva ruske oblasti, naj začnejo v skladu z mednarodnimi zavezami Rusije izvajati vsa priporočila Beneške komisije Sveta Evrope; poziva države članice EU, naj na forumih OVSE stalno pritiskajo na ruske oblasti, da bodo začele delovati v skladu s standardi OVSE glede človekovih pravic, demokracije, načel pravne države in neodvisnosti sodstva;

13. spodbuja EU, naj Rusijo še naprej poziva k razveljavitvi ali spremembi vseh zakonov, ki niso v skladu z mednarodnimi standardi; poziva podpredsednika/visokega predstavnika, naj oblikuje novo celovito strategijo EU-Rusija, katere cilj bo krepitev miru in stabilnosti; znova poudarja, da bi moral dialog vedno temeljiti na odločnih načelih, vključno s spoštovanjem mednarodnega prava in ozemeljske celovitosti ruskih sosed; poudarja, da bo sankcije proti Rusiji mogoče odpraviti šele, ko bo država v celoti spoštovala svoje obveznosti;

14. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, Svetu, Komisiji, vladam in parlamentom držav članic, Svetu Evrope, visokemu komisarju OZN za človekove pravice, Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi ter predsedniku, vladi in parlamentu Ruske federacije.